

CHARM HUNARMANDCHILIK ISHLARI ISHLAB CHIQRARISH TEKNOLOGIYASI CHARMGA NAQISH YASASH TEKNOLOGIYASI

*Abdulmo'minova Robiya Abdumutal qizi
Rustamov Azizbek Madaminjonovich
Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Charm hunarmandchilik ishlari ishlab chiqarish texnologiyasi sohasida innovatsion tizimini yaratish va joriy etish bo'yicha ma'lumotlar keltirilgan. Charm buyumlar ishlab chiqarish texnologiyasi va ishlab chiqarish uzviy bog'liqligi natijasida raqobatbardosh mahsulot tayyorlashga zamin yaratiladi.

Kalit so'zlar innovatsion, texnologiya, ishlab chiqarish, charm

Charmdan yasalgan buyumlar meros dizaynlarining jahon jozibasini va abadiy artefaktlarni zamonaviy amaliylik bilan birlashtirib, butunlay yangi klassik, ammo yangilangan ko'rinishni yaratadi. Teri hunarmandchiligi ikki xususiyatga egau zamonaviy hayotda ehtiyoj va boyluk bo'lgan juda ko'p turli xil foydali va bezakli mahsulotlarni taqdim etadi go'zallik olib keladigan qiziqarli buyumlarning keng tanlovini taqdim etadi. Teri hunarmandchiligining bir necha turlari mavjud bo'lib, ular orasida o'ymakorlik, bo'rttirma, trafaret, batik, poker va boshqalar kiradi. O'ymakorlik: O'ymakorlik namlangan sabzavotli teriga ishlov berilgan turli xil asboblarda yordamida amalga oshiriladi. Turli xillik, uyg'unlik va go'zallikni keltirib chiqarish uchun komponentlar kesiladi va dizaynlar har bir komponentga o'yilgan. Qo'l san'atlari tasvirlari quyidagicha: Namlash: Charm suv va shimgich yordamida go'sht tomonida bir tekis namlanadi. Charm ag'dariladi va don tomoni namlanadi. Agar ba'zi joylar quriy boshlasa, ularni o'ymakorlikka moslashtirish uchun bu joylar ustidan namlash yana amalga oshiriladi. Agar teri juda quruq bo'lsa, uni aylantiruvchi pichoq bilan kesish qiyin bo'ladi. Agar teri juda nam bo'lsa, kesmalar sezilarli bo'lmaydi. Shunday qilib, terini to'g'ri namlash orqali o'ymakorlik kesiklari sezilarli darajada bo'lishi mumkin (Charm hunarmandchiligini namlash 110 Dizaynni o'tkazish: O'tkazish namunasi birinchi navbatda aylantiruvchi pichoq bilan kesilishi kerak bo'lgan chiziqlarni ko'rsatadigan dizaynni (masalan, gul uchun) chizish orqali amalga oshiriladi O'tkazish namunasi Naqsh yasash: Charm ustiga o'tkazgich plyonkasi qo'yiladi va yopishqoq lenta yordamida mahkamlanadi. Dizaynning chiziqlari to'mtoq va silliq uchli asbob yordamida qayta chizilgan. Naqshni olib tashlashdan oldin, teri bo'lagi dizaynning mukammal o'tkazilishi uchun tekshiriladi. Charm hunarmandchiligi asboblarni yasash orqali ishlaydi: engilroq og'irlikdagi terilarda bajariladigan ishlar, odatda, asboblarda va shtamplash deb nomlanadi. Og'irroq teri ustida ishlash o'ymakorlik deb ataladi va uni shtamplash bilan kuchaytirish mumkin. Ikkalasi uchun asboblarda

deyarli bir xil, faqat aylanuvchi pichoq faqat o'ymakorlik uchun ishlatiladi. Boshlash uchun zarur bo'lgan asboblari - bu xom teri yoki molga. Aylanadigan pichoqlar har xil turdagi terilarda foydalanish uchun almashtiriladigan pichoqlar bilan birga keladi. Kuzatuv va modellashtirish asboblari asboblarni teri yuzasiga o'tkazish va chuqurlashtirish uchun ishlatiladi. Ular ikkita bosh bilan keladi, biri boshqasidan kichikroq, lekin ikkalasi ham bir xil shaklga ega. Asosiy modellashtirish vositasi dizaynlarni uzatishdir. Kiyik oyoqlarini modellashtirish vositasi konturlarni chuqurlashtirish uchun mo'ljallangan. To'pni so'nggi modellashtirish vositasi bo'rtirma uchun ishlatiladi. Shtamplash asboblari ko'plab toifalar, shakllar va o'lchamlarda mavjud. Asbobning tutqichi bir xil bo'lib qoladi, lekin uchi har xil taassurot uchun o'zgartiriladi Charm hunarmandchiligi O'ymakorlik asboblari Xom teridan yasalgan bolg'acha: Xom teridan yasalgan bolg'a haydovchi zimbalar va boshqa asboblari uchun ishlatiladi. Shuni ta'kidlash kerakki, engil bolg'a xom teridan yasalgan bolg'a o'rnini bosa olmaydi, chunki u shtamplash asboblarni teri yuzasiga juda uzoqqa olib boradi va chuqur taassurot qoldiradi Xom teridan yasalgan bolg'acha Charm hunarmandchiligi 112 Kamuflyaj: Kamuflyaj yarim oy shaklidagi ikki o'tkir poshnali va dumaloq tishli yuzga ega, oyoq barmog'i tomon egiladi. Tishli ventilyator markaziy markazdan quyosh nuri effektiga aylanadi.

Asbobning maqsadi naqshning ma'lum joylarini tekstura qilish va shu bilan dizaynning go'zalligi va oqimini qo'shishdir Kamuflyaj Armut soyasi: Armut soyasi dizayndagi 3D effektini yaratish uchun ishlatiladi. Asbob aylanadigan pichoq bilan belgilangan joylarni soya qiladi. Soya bu chiziqlardan uzoqroq bo'lgan joylarni bostirib, gullar, gulbarglar, barglar va boshqalarni real tarzda shakllantiradi. Soyash operatsiyasi terini boy va quyuq kontrast rangga aylantiradi. Taassurotning chuqurligi va ranglarning qorong'iligi bolg'acha zarbasi kuchi bilan boshqariladi: Charm

hunarmandchiligini soylash ishlari 113 Beveller: Beveller konturlarni bosish orqali yuqori effekt beradi. Bevellerning qiyshaygan yuzasi tovon tomon egiladi. Nishabning eng chuqur qismi, odatda, dizaynning kesilgan chizig'i yonida joylashgan bo'lib, e'gimli burchak fon joylariga qarab susayadi. Beveller molga bilan urilganda, teri siqiladi va chuqurlik hosil bo'ladi. Bu terining yonishi va dizaynga kontrast berishiga olib keladi To'g'ridan-to'g'ri veiner: Veiner barglarning tomirlarini hosil qilish uchun ishlatiladi. Bundan tashqari, u boshqa dekorativ va maxsus effektlarni ishlab chiqarish uchun ham ishlatilishi mumkin. Barglarni tomirlashtirganda, taassurotlarni bir tekisda joylashtirish kerak. Asbobni ko'proq egish taassurotlarning eng chuqur qismini yaratadi. Bargning kengayishi bilan kengroq taassurot qo'yiladi va asbobni yanada vertikal holatga keltirish kerak. U barglar va dizaynning boshqa shunga o'xshash qismlariga urg'u qo'shadi. Charm hunarmandchilik ishlari Tomirlarni sepuvchi: Urug' sepgich gul o'rtasiga urug' ko'chatlarini tayyorlash uchun ishlatiladi. Urug'larning tashqi qatori birinchi navbatda muhrlanadi. Urug'larning ikkinchi qatori birinchi qatorga yaqin muhrlanadi va ularni iloji boricha bir tekisda ushlab turadi. Bir-birining ustiga tushishiga yo'l qo'ymaslik kerak. Qolgan maydon urug'lar bilan to'ldiriladi va ehtiyotkorlik bilan muhrlanadi Seedpods Fon vositasi: Fon vositasi dizayn ichidagi va atrofidagi fonni moslashtirish uchun ishlatiladi. Bu charm hunarmandchilikdagi eng muhim vositadir, chunki u dizaynni qalin relyefda ajratib turadi. Fon vositasi ham katta, ham kichik maydonlarda ishlatilishi mumkin. Tor joylar uchun kichik uchli uchi kerak. Juda kichik joylarda asbob tovonning dizaynning ko'tarilgan qismiga tegmasligini ta'minlaydigan nuqtaga egilishi mumkin. Fon asbobi beveller bilan bir xil tarzda ishlatiladi va dizayn bo'yicha yurish uchun qilingan Fon dizaynlari Charm hunarmandchiligi 115 Aylanadigan pichoq: Aylanadigan pichoq pichoq, bochka, novda va bo'yinturuqdan iborat. Pichoq ish yuzasiga joylashtiriladi. Pichoqni ushlab turish rasmda ko'rsatilgan - bo'yinturuq ustidagi ko'rsatkich barmog'i, bochkaning pastki qismini ushlab turgan bosh barmoq, pichoqni ushlab turgan kichik barmoq va barrelni ushlab turgan boshqa barmoqlar. Pichoq teridan biroz ko'tariladi va pichoqning barrelni barmoqlar bilan oldinga va orqaga buriladi. Pichoq namlangan teriga bosim bilan bosiladi. Chiziqlarning bir tekis chuqurligi butun bo'ylab saqlanadi (Eslatma: dizayn konturlari uchun kesish chuqurligi taxminan bir - teri qalinligining yarmini tashkil qiladi) Aylanadigan pichoq bilan dekorativ kesish Ehtiyot bo'ling: O'ymakorlik paytida pastki kesishga yo'l qo'ymaslik kerak, chunki pichoq kesilgan joyning bir tomonida teri yuzasini kesib, ingichka, ko'tarilgan, kiruvchi qirrani qoldiradi. Bu keyingi operatsiyalarda shtamplash vositalaridan foydalanishni qiyinlashtiradi va dizaynning tafsilotlariga qarab dizaynni ma'lum darajada buzadi. Kesishlarning chuqurligi va uzunligi bir harakat bilan amalga oshiriladi. Har qanday chiziqlarni chuqurroq qilish yoki oqimni to'g'rilash uchun ularni qayta kesishdan qochish kerak. To'g'ri o'tkirlangan pichoq osonroq va silliq kesish, kamroq charchoq va yaxshi

natijalar beradi. Pichoqni qisib qo'yish: kesish operatsiyalari paytida pichoqning kesilgan qirralari kesilishi kerak. Pichoqni qisish yon tomonlarini jilolaydi va pichoqning silliq kesilishini ta'minlaydi. Pichoqning kesilgan tomoni silliqlash yuzasiga tekis bo'lishi kerak. Pichoq qattiq ushlab turiladi va faqat bir yo'nalishda tortiladi va pichoq har doim jilo bo'ylab tortiladi. Teri hunarmandchiligi ishlari Pichoqni qisish Dekorativ qirqimlarni yasash: Boshqa barcha o'ymakorlik va shtamplash ishlari bajarilgandan so'ng aylanuvchi pichoq bilan dekorativ kesish amalga oshiriladi. Bu dizaynga bezak detallarini qo'shishning oxirgi bosqichidir. Yaxshi dekorativ kesish o'yilgan dizaynning jozibadorligini sezilarli darajada oshiradi. O'ymakorlik naqshlari uchun dekorativ qalamchalar Fonni bo'yash: Mos bo'yoqlarni to'g'ri qo'llash orqali dizaynni chiroyli bo'yash mumkin. Dizaynni turli ohanglarga bo'yash orqali dizaynning go'zalligini oshiradi, shuningdek, fon maydoni va asosiy motifni tonlaydi. Erishilgan noyob ranglar va dizaynlar doimiy g'urur va individuallik manbai. O'yilgan terini bo'yash uchun avval uni mavjud tozalash suyuqliklari yoki kislotasi bilan tozalash kerak. Keyin eritma shimgich bilan teriga surtiladi va quritishga ruxsat beriladi. Tegishli bo'yoq tezda tarqaladi va Leather Craft 117 qo'y jun puf yoki pishloq mato yordamida terining yuzasi bo'ylab teng ravishda ishlaydi. O'yilgan teriga fon rasmlarini bo'yash yoki dizayn qismlarini ta'kidlash uchun teri tozalanadi va kichik cho'tka bilan bo'yaladi (bo'yash naqshlari Tugatish: Xom qirralarning namat yoki qo'zichoq juni bilan o'ldiriladi. Chang yoki namlikdan himoya qilish uchun terining yuzasi mum yoki lak bilan qoplangan bo'lishi kerak. Dizayn porlashi tufayli ko'proq yengillik effektini beradi. O'ymakorlik ishlari tugallangandan so'ng, butlovchi qismlar naqshlar bilan kesiladi va turli xil mahsulotlarga yig'iladi, masalan, hamyonlar, kalit qutilar, tanga hamyonlar, ayollar sumkalari, ko'zoynak uchun qutilar, taroqli qutilar, devorga ilgichlar va boshqalar. Bog'lash jarayoni: charm hunarmandchilikda Buyumlarni bog'lash yoki bog'lash jarayoni, ehtimol, charm tikuvlarni birlashtirishning eng jozibali va, albatta, eng kuchli usulidir. Dantellar deyarli har qanday maqola yoki uslubga yaxshi mos keladi va tikuvning bir usuli bilan cheklanmaydi. Tanlash uchun bir nechta tikuv naqshlari mavjud, ularning har biri tashqi ko'rinishi va qo'llanilishi bilan farq qiladi. Dantellarni g'altaklarda sotib olish mumkin. Ular odatda qora, jigarrang, oq va bir nechta tabiiy sarg'ish ranglarda bo'ladi. Ular buzoq, echki yoki sigir terisidan tayyorlanadi. Dantellarning kengligi va og'irligi har xil bo'lib, ular bog'lanadigan charm buyumlarning o'lchami va turiga qarab tanlanishi kerak. Dantellar uchun teshiklarni belgilash muhim qadam bo'lib, tikuv uchun belgilar tikuv o'lchagichi yoki o'ralgan chisel yordamida amalga oshiriladi. Bitta tishli tirgak yoki uch tishli keski yordamida bog'lash uchun teshiklar teshiladi. Charm hunarmandchiligi: Bog'lash choklarini bog'lash jarayoni: (i) Yugurish choki: Bu oddiy ichkariga va tashqariga chokdir. Dantel bir uchida biroz egilib, bog'lovchi ignaga solingan bo'lishi kerak.

Ikkinchi uchi siqib chiqariladi va rezina yopishtiruvchi bilan bir tikuvning ichki qismiga imkon qadar teshiklarga yaqinroq yopishtiriladi. Keyin igna teshikdan olib kelinadi va chopuvchi tikuv keyingi teshiklar to'plamiga kirib, keyingi to'plamdan chiqib ketish bilan davom ettiriladi. Oxiriga etib borganingizda, dantelni tikuvni tashkil etuvchi ikkita bo'lak orasiga torting va taxminan 1-1/2 "ortiqcha qoldirgandan so'ng uni kesib oling, so'ngra teshiklarga iloji boricha yaqinroq yopishtiriladi

Yugurish choki Qamchi choki: Bu dantelni igna ichiga solib, ikkinchi uchini yugurish chokidagi kabi ichki tikuv yaqiniga yopishtirish orqali amalga oshiriladi. Keyin igna orqa tomondan birinchi teshikka, old tomondan, tikuvning ustiga va keyingi teshikning orqa qismiga keltiriladi. Burchakka erishilganda, burchak oldidagi teshikda ikkita, so'ngra burchakning o'zida ikkita tikuv qilinadi. Ushbu usul burchakni to'g'ri yopadi va uzoqroq aşınma uchun kuch qo'shadi

Charm hunarmandchiligi Qamchi choki Florentsiya dantelli: Bu tur oddiy qamchi tikayotganda tikuvning chetlarini qoplaydigan yumshoqroq, kengroq dantel bilan bajariladi. Bu dantelning kengligi va tuzilishi unga boshqacha ko'rinish beradi. Teshiklarga kirganda u katlanadi va tikuvning chetlarini qoplaganda kengayadi. Florentsiya dantellari yumshoqroq bo'lganligi sababli, burchaklarni ikki bog'lash yoki burchak teshigida uchta bog'lash bilan qiyinchiliksiz bog'lash

Florentsiya bog'ichlari Tugma teshigi: Bu bog'lashning murakkab usuli. U igna bog'lab, uni birinchi teshikdan o'tkazib, uch dyuymli dantelni yopishgan holda qoldirish bilan boshlanadi. Keyin dantelli igna orqa tomondan keltiriladi va dantel uch dyuymli qismga bir marta o'raladi. Keyin igna ikkinchi teshikka qo'yiladi va ikkinchi teshikning tepasida qilingan tikuv orqali amalga oshiriladi. Keyin u mahkamlanadi. Burchaklarda tikuvni burchak teshigiga ikki yoki uch marta bog'lash mumkin. Tugatish uchun uni birinchi tikuvgacha bog'lang va keyin birinchi tikuvni halqa qoldirib, ehtiyotkorlik bilan echib oling. Qolgan bo'lak tikuvni tashkil etuvchi ikkita charm bo'lagi orasidan orqa tomondan tortilishi va boshqa tikuvlarga yopishtirish uchun 1-1/2" qoldirib kesilishi kerak. Keyin oxirgi tikuv birinchi tikuvdan qolgan pastadirdan o'tib, birinchi teshikka o'tadi. Keyin qolgan dantel 120 ikki bo'lak charm orasiga tortiladi va 1-1/2" gacha kesiladi va to'rning boshqa yopishtirilgan uchi yoniga yopishtiriladi

Tugma teshigi Ikki xochli tikuv: Bu bir vaqtning o'zida ikkita danteldan foydalanadigan juda jozibali bog'lash usuli. Ikki dantelning uchini teshiklarning ichki qismiga yopishtirishdan boshlang va boshqa uchlarini ikkita bog'lovchi ignaga soling. Dantelni birinchi teshikdan torting va terining har bir tomonida uzunligining yarmini qoldiring. Tikuv ignalarni bir vaqtning o'zida yoki bir vaqtning o'zida bir xil teshikdan o'tkazish orqali amalga oshiriladi. Keyin ular terining chetidan o'tib, keyingi teshikka kiritiladi. Bu juda mustahkam tikuv hosil qiladi. Keyingi teshikka kirsangiz, choklar yuqoridan va pastdan bir xil ko'rinishi uchun, har biri orasida bo'sh joy bo'lgan X qatori kabi tezroq kesishish mumkin. Bog'lashni tugatgandan so'ng, ularni tekislash uchun tugallangan tikuvlarni bolg'acha

bilan muloyimlik bilan uring Namlangan sabzavotli teriga bo'rtirma o'yilgan dizayn bloklari bilan amalga oshiriladi. Tegishli issiqlik va bosimga ega bo'rtirma mashinasi bo'rtirma qiladi. Maqolalarning tarkibiy qismlari kesiladi va keyin dizaynlar bilan bo'rtiriladi. Keyin bo'rtirma qismlar yig'iladi va hamyonlar, tangalar, elkama-sumkalar va boshqalar kabi mahsulotlarga tayyorlanadi Naqshli charm buyumlar Shablони: Charm butlovchi qismlarning tayyor yuzasiga o'tkir pichoq bilan o'yilgan trafaretlar yasaladi. Kesilgan komponentlar mos rangli astarlar bilan qoplangan, ular nozik va kesilgan komponentlar bilan muvofiqlashtirilgan bo'lishi kerak. Shakllangan qismlar yig'iladi va zargarlik qutilari, sumkalar va boshqalar kabi rangli mahsulotlarga aylanadi trafaretli charm buyumlar Charm hunarmandchilik ishlari 122 Batik ishlari: Batik ishlari boy murakkab mahorat va ajoyib rang kombinatsiyalarida nafis gul naqshlarini namoyish etadi. U sabzavotli tanlangan terilarda amalga oshiriladi. Charm sovuq holatda bo'rtirma mashinasi tomonidan bosiladi. Arab saqichlari terining butun yuzasiga surtiladi va quyoshda quritiladi. Quritgandan so'ng, terini turli yo'nalishlarda bosib yopishtirilgan sirt yorilib ketadi. Ruhda eriydigan qoliplar rang beradi, ular yorilib ketgan qismdan o'tadi. Keyin saqich suv bilan yuvish orqali chiqariladi.

Adabiyotlar:

1. Science for Students of Leather Technology/ R. Reed/ United Kingdom. Pergamon. 1st Edition 1966. 288 p.
2. <http://uzcharm.uz>
3. Ta'lim: ideallar va qadriyatlar (tarixiy va nazariy jihatlar) Ed. Z.I. Ravkin. - 1995. -361 p.